Revista Română de Asistență Socială Militară
Romanian Journal of Military Social Work (RJMSW)
Revue roumaine d'assistance sociale militaire (RRASM)
ISSN: 3120-2179
Vol. 1, Nr. 3, July - September 2026
https://rrasm.ro/ redactie@rrasm.ro

Reintegrarea socială și profesională a veteranilor după încheierea carierei militare. Studiu de caz (I)

Social and Occupational Reintegration of Veterans After the End of the Military Career Case study , part I

Monica Ioana Sava
Sublocotenent (r)
Doctor în chimie
Cercetător în domeniul asistenței sociale militare
ORCID: 0009-0004-2108-4861
E-mail: monica.crega67@e-uvt.ro

George Ionuț Sava
Economist
Doctorand în Inginerie Electrică
Universitatea Transilvania din Brașov, România
Cercetător în domeniul asistenței sociale militare
ORCID: 0009-0005-0521-6489
E-mail: george.sava91@e-uvt.ro

Carmen Aurelia Bârzan
Consilier juridic
Masterand în Asistență Socială Militară
Universitatea de Vest din Timișoara
Facultatea de Sociologie și Asistență Socială, România
ORCID: 0009-0004-4261-9132
E-mail: barzancarmen@gmail.com

Rezumat

Încheierea carierei militare marchează una dintre cele mai semnificative tranziții din parcursul profesional al unui militar, iar reintegrarea socială și profesională a veteranilor constituie un domeniu prioritar al asistenței sociale militare. Studiul de față analizează această problematică: pe de o parte cadrul juridic românesc, care reglementează dreptul veteranilor (în special Legea nr 168/2020 privind recunoașterea meritelor personalului participant la misiuni, Legea 223/2015 privind pensiile militare de stat alături de statutul cadrelor militare consacrat prin Legea 80/1995 privind statutul cadrelor militare și Legea 384/2006 privind statutul soldaților și gradaților profesioniști) și pe de altă parte materialele academice internationale referitoare la tranziția de la viața militară la cea civilă. Metodologic, cercetarea îmbină analiza documentară a actelor normative cu o sinteză a literaturii de specialitate. Rezultatele evidențiază faptul că reintegrarea este simultan atât un process cât și un rezultat, fiind condiționată de factori individuali, familiari, comunitari și sistematici. În concluzie, deși

cadrul juridic românesc consacră drepturi consistente de recunoaștere și protecție, el rămâne preponderent orientat către compensare și mai puțin către procesul de tranziție
Cuvinte-cheie: asistență socială militară, carieră militară, reconversie profesională, reintegrare socială, tranziție militar-civil, veterani.

Abstract

The end of the military career marks one of the most significant transitions in a military person's professional career, and the social and professional reintegration of veterans represents a priority area of military social work. The study analyzes this issue: on one hand, the Romanian legal framework, which regulates veteran's rights (in particular Law no.168/2020 regarding the recognition of the merits of personnel participating in missions, Law no 223/2015 regarding the state of the military pensions, along with the status of military personnel enshrined in Law no 80/1995 and Law no 384/2006, and on the other hand international academic papers regarding the transition from military to civilian life. Methodologically, the research combines documentary analysis of normative acts with a synthesis of specialized literature. The result highlights the fact that reintegration is simultaneously both a process and an outcome, being conditioned by individual, family, community and systematic factors. In conclusion, although the Romanian legal framework enshrines consistent rights of recognition and protection, it remains predominantly oriented toward compensations and less towards the transition process.
Keywords: military career, military-civilian transition, military social work, professional reconversion, social reintegration, veterans.

1. Introducere

Trecerea în rezervă sau în retragere reprezintă, pentru personalul militar, mult mai mult decât o schimbare de statut administrativ – reprezintă o ruptură biografică care afectează simultan

Revista Română de Asistență Socială Militară
Romanian Journal of Military Social Work (RJMSW)
Revue roumaine d'assistance sociale militaire (RRASM)
ISSN: 3120-2179
Vol. 1, Nr. 3, July - September 2026
https://rrasm.ro/ redactie@rrasm.ro

identitatea, rețeaua de relații sociale, structura cotidiană a vieții și sursa de venit. Spre deosebire de pensionarea din mediul civil, încheierea carierei militare presupune ieșirea dintr-o instituție totalitară, cu o cultură proprie, puternic internalizată, și reintrarea într-o societate ale cărei coduri par străine celui care a petrecut ani de zile în uniformă.

Amploarea fenomenului justifică atenția pe care i-o acordă atât politicile publice cât și cercetările academice. Datele internaționale arată faptul că, anual, sute de mii de militari părăsesc serviciul activ iar primii trei ani după pensionare reprezintă perioada critică pentru reintegrarea în mediul civil. Cercetările recente documentează faptul că aproximativ un sfert dintre veterani raportează dificultăți în readaptarea la viata civilă, procent care variază considerabil în funcție de circumstanțele individuale (expunerea/participarea la lupte-conflicte și activități operaționale; starea civilă, nivelul de educație, dar și calitatea sprijinului primit).

În România problematica veteranilor a căpătat o vizibilitate normativă sporită după participarea forțelor armate la misiuni internaționale, în special în teatrele de operații/TO din Afganistan și Irak. Adoptarea Legii nr. 168 din 7 august 2020 pentru recunoașterea meritelor personalului participant la acțiuni militare, misiuni și operații pe teritoriul sau în afara teritoriului statului român și acordarea unor drepturi acestuia, familiei acestuia și urmașilor celui decedat a marcat un moment de consolidare a cadrului pentru recunoașterea și protecția veteranilor din teatrele de operații. Rămâne însă deschisă întrebarea: în ce măsură acest cadru, alături de regimul pensiilor militare și de prevederile statutare, răspunde nevoilor complexe de reintegrare socială și profesională dincolo de dimensiunea compensatorie?

Prezentul studiu își propune să examineze această întrebare prin raportarea cadrului juridic românesc la cadrul academic privind tranziția de la mediul militar la cel civil. Pentru asistentul social militar relevanța temei este dublă: pe de o parte, veteranul constituie un beneficiar cu nevoi speciale, ireductibile la cele ale populației generale de pensionari sau de persoane în căutarea unui loc de muncă (nevoile sale derivă din intersecția dintre o identitate profesională puternic instituționalizată, o posibilă expunere la traume operaționale, și o tranziție bruscă către un mediu cu reguli și obiceiuri diferite). Pe de altă parte, modul în care un stat își

Revista Română de Asistență Socială Militară
Romanian Journal of Military Social Work (RJMSW)
Revue roumaine d'assistance sociale militaire (RRASM)
ISSN: 3120-2179
Vol. 1, Nr. 3, July - September 2026
https://rrasm.ro/ redactie@rrasm.ro

tratează veteranii reprezintă un indicator al maturității politicilor sale sociale și al respectului față de cei care și-au asumat riscul suprem în serviciul comunității.

Asistența socială militară se află astfel în poziția de a media între recunoașterea datorată militarilor / veteranilor și sprijinul efectiv acordat.

2. Repere conceptuale: veteranul și reintegrarea

Noțiunea de veteran nu are un conținut universal, ci variază în funcție de cadrul normativ național. În dreptul românesc legea nr 168/2020 conferă calitatea de "veteran din teatrul de operații" personalului care a participat cel puțin 120 de zile, neîntrerupt sau cumulat la acțiuni militare, misiuni și operații în teatrele de operații sau zone de misiuni, precum și răniților și celor care au dobândit afecțiuni fizice sau psihice (indiferent de durata participării). Această definiție leagă statutul de veteran de participarea la misiuni în teatrele de operații, și nu de simpla încheiere a carierei, ceea ce circumscrie un subset al populației de foști militari

Reintegrarea, la rândul ei, este un concept cu o natură dublă. Cercetarea de specialitate o conceptualizează simultan drept un proces desfășurat în timpul reabilitării și un rezultat al gradului de funcționare socială atins la finalul acestui parcurs. Reintegrarea cuprinde cel puțin trei dimensiuni interdependente: cea socială (refacerea rețelelor de relații și a sentimentului de apartenență), cea profesională (reconversia și reintegrarea pe piața muncii) și cea identitară (renegocierea sinelui după încheierea rolului de militar).

În acest context, Honcu (2026) subliniază „necesitatea evaluării periodice a politicilor și programelor dedicate veteranilor", accentuând că acestea nu pot fi statice, întrucât trebuie adaptate în funcție de vârstă, de starea de sănătate sau de contextul socio-economic al beneficiarilor.

Un reper teoretic central îl constituie noțiunea de pierdere a identității militare. Sinteza metanalitică realizată de Sayer și colab (2014), arată faptul că reculturalizarea (trecerea de la cultura militară la cea civilă) generază o pierdere identitară insuficient abordată de intervențiile existente, axate preponderent pe tratarea tulburărilor fizice sau psihice. Această observație deplasează accentul de la modelul medical al reintegrării către un model cultural și social.

Revista Română de Asistență Socială Militară
Romanian Journal of Military Social Work (RJMSW)
Revue roumaine d'assistance sociale militaire (RRASM)
ISSN: 3120-2179
Vol. 1, Nr. 3, July - September 2026
https://rrasm.ro/ redactie@rrasm.ro

Distincția dintre cele două modele are consecințe practice importante. Un model strict medical concepe reintegrarea drept o succesiune de intervenții terapeutice menite să corecteze deficitele (PTSD, depresie, dependență). În schimb un model cultural și social, înțelege tranziția drept un proces de învățare și de renegociere a apartenenței, în care veteranul trebuie să-și reconstruiască rețelele de relații, să-și retraducă competențele și să-și redefinească sensul de sine în absența cadrului instituțional care îi structurase anterior existența. Cele două modele nu se exclud ci se completează; o reintegrare reușită presupune atât tratarea eventualelor consecințe asupra sănătății cât și sprijinul în reculturalizare.

3. Considerații metodologice

Cercetarea adoptă o metodologie calitativă, combinând analiza documentară a surselor juridice primare cu o sinteză narativă a literaturii de specialitate. Sursele juridice cuprind: Legea nr. 168 din 7 august 2020 pentru recunoașterea meritelor personalului participant la acțiuni militare, misiuni și operații pe teritoriul sau în afara teritoriului statului român și acordarea unor drepturi acestuia, familiei acestuia și urmașilor celui decedat și normele sale de aplicare aprobate prin ordinul ministrului apărării naționale, Legea 223 din 24 iulie 2015 privind pensiile militare de stat, Legea nr. 80 din 11 iulie 1995 privind statutul cadrelor militare și Legea nr. 384 din 10 octombrie 2006 privind statutul soldaților și gradaților profesioniști. Sursele academice sunt constituite din studii empirice și sinteze publicate în reviste internaționale, evaluate inter pares, precum și din rapoarte ale unor institute de cercetare în domeniul politicilor de apărare.

Demersul analitic urmează două axe: prima, descriptiv empirică, sintetizează factorii care condiționează reintegrarea așa cum sunt ei documentați de cercetare. A doua, juridică și evaluativă, examinează în ce măsură cadrul normativ românesc abordează acești factori, făcând distincția între măsurile de recunoaștere si compensare, pe de o parte și mecansimele de sprijin procesual al tranziției, pe de altă parte.

O limită metodologică trebuie asumată de la început. O parte semnificativă a literaturii de specialitate provine din spațiul nord american și britanic, ale căror sisteme de asistență socială militară a veteranilor diferă substanțial de cel românesc, atât prin amploarea acestora

Revista Română de Asistență Socială Militară
Romanian Journal of Military Social Work (RJMSW)
Revue roumaine d'assistance sociale militaire (RRASM)
ISSN: 3120-2179
Vol. 1, Nr. 3, July - September 2026
https://rrasm.ro/ redactie@rrasm.ro

cât și prin gradul de instituționalizare. Transferul concluziilor către contextul național necesită prudență; el este realizat nu pentru a importa modele ci pentru a identifica dimensiunile reintegrării pe care cercetarea le-a validat și cărora orice cadru normativ ar trebui să le răspundă.

4. Dimensiunile reintegrării: ce arată cercetarea

4.1. Tranziția văzută drept un proces critic

Cercetarea converge asupra ideii că reintegrarea nu este un eveniment punctual, ci un proces întins pe mai mulți ani. Studiile longitudinale indică faptul că dificultățile nu se concentrează neapărat în momentul imediat următor trecerii în rezervă, ci se pot acumula în al doilea și al treilea an, pe măsură ce sistemele inițiale de sprijin se estompează și veteranul se confruntă cu obstacole persistente în asigurarea unui loc de muncă stabil, în gestionarea finanțelor și în menținerea legăturilor sociale.

Pentru asistența socială militară, avantajul principal al documentarului constă în apropierea de experiența directă a militarului. Interviurile, imaginile din mediul operațional și relatările personale permit observarea unor aspecte care nu pot fi surprinse întotdeauna prin metode cantitative.

Un studiu privind consecințele comportamentale ale tranziției atrage atenția asupra mecanismelor psihologice implicate. Autorii subliniază faptul că efectele nevoilor neîmplinite la eliberare și al pierderii identității militare sunt mediate, în bună măsură, de depresie și de resentimentul față de civili (Kintzle and Castro, 2018). Această constatare evidențiază faptul că reintegrarea profesională și cea socială nu pot fi separate de sănătatea mintală, aceste dimensiuni fiind strâns corelate.

Factorii care modelează dificultatea tranziției sunt la rândul lor bine documentați. Expunerea la stressul operațional și experiența de luptă se asociază cu o probabilitate semnificativ mai mare de readaptare dificilă comparativ cu serviciul fără experiență de luptă.

Starea civilă în timpul misiunilor, nivelul educație și gradul deținut influențează de asemenea reintegrarea: ofițerii și absolvenții de studii superioare raportează în medie mai puține

Revista Română de Asistență Socială Militară
Romanian Journal of Military Social Work (RJMSW)
Revue roumaine d'assistance sociale militaire (RRASM)
ISSN: 3120-2179
Vol. 1, Nr. 3, July - September 2026
https://rrasm.ro/ redactie@rrasm.ro

dificultăți comparativ cu personalul militar cu funcții de execuție. Aceste constatări au o implicație directă pentru asistentul social militar: ele permit identificarea categoriilor de veterani cu risc crescut, către care trebuie prioritizat sprijinul. Departe de a fi un proces uniform, reintegrarea urmează traiectorii diferențiate și o politică eficientă trebuie să fie sensibilă la această eterogenitate.

4.2. Dimensiunea profesională: reconversia și piața muncii

Reinserția pe piața muncii constituie dimensiunea cea mai vizibilă a reintegrării și totodată, cea către care se orientează majoritatea programelor de sprijin. Paradoxul documentat de literatura de specialitate este următorul: deși veteranii dispun de competențe valorizate de angajator (capacitatea de a conduce, etica muncii, experiența interculturală, integritatea) mulți întâmpună dificultăți în traducerea acestor competențe în limbajul pieței civile a muncii.

O cartografiere realizată de RAND Corporation a programelor federale americane de tranziție, identifică o problemă de coordonare și evaluare. Raportul (KleyKamp et al., 2024) recomandă ca sprijnul pentru tranziție să fie recentrat pe ocupare, prin investiția în programe care ajută militarii și veteranii să facă cu rapidate tranziția, în special cele care oferă sprijin personalizat. Concluzia este relevantă dincolo de contextul american, aceasta sugerând faptul că eficacitatea sprijinului profesional depinde mai puțin de numărul programelor și mai mult de personalizarea și coordonarea lor.

Literatura de specialitate identifică și rolul stereotipurilor în obstrucționarea reinserției profesionale. Sinteza meta-analitică a experiențelor de tranziție culturală arată că traducerea competențelor militare în sfera civilă, contracararea preconcepțiilor negative ale veteranilor despre mediul civil și combaterea stereotipurilor legate de veterani pot ameliora semnificativ posibilitățile de reangajare și calitatea, în ansamblu, a reintegrării.

4.3. Dimensiunea socială și identitară

Dincolo de angajare, cercetarea subliniază importanța dimensiunii sociale și identitare. Studiile realizate în spațiul anglo-american evidențiază faptul că sprijinul concentrat aproape exclusiv pe angajare, duce la neglijarea numeroaselor experiențe tranziționale esențiale, și

Revista Română de Asistență Socială Militară
Romanian Journal of Military Social Work (RJMSW)
Revue roumaine d'assistance sociale militaire (RRASM)
ISSN: 3120-2179
Vol. 1, Nr. 3, July - September 2026
https://rrasm.ro/ redactie@rrasm.ro

faptul că rolul central în reușita tranziției îl joacă renegocierea sinelui și refacerea sentimentului de apartenență. Spațiile comunitare, nu neapărat specifice veteranilor, sunt identificate drept resurse importante pentru ameliorarea relațiilor sociale și a stării de bine.

Această perspectivă are implicații directe pentru asistența socială militară; sugerând faptul că intervenția nu ar trebui să fie limitată la facilitarea accesului la prestații, ci să includă componente de sprijin identitar (consiliere, mentorat, medierea între cultura militară și cea civilă) și de o reconstrucție a rețelelor sociale. Ropan (2026) evidențiază faptul că „Responsabilitatea statelor de a garanta drepturile veteranilor în teatrele de operațiuni reprezintă o obligație fundamentală, bazată pe lege, etică și contractul social dintre guverne și cetățenii lor."

Inițiativele bazate pe sponsori certificați sau pe mentorat între veterani, testate prin studii controlate aleatoriu, ilustrează direcția către care se îndreaptă practica internațională.

În acest context o atenție deosebită este acordată rolului jucat de familia veteranilor. Cercetarea arată faptul că tranziția nu afectează doar veteranul ci întreaga sa familie, care trebuie la rândul ei să se readapteze după ani de mobilitate, absențe prelungite și subordonarea vieții private față de exigențele serviciului militar. Reconectarea cu familia, prietenii și mediul civil constituie, potrivit literaturii de specialitate, una dintre temele recurente ale experienței de tranziție. Un sprijin eficient pentru reintegrare include prin urmare și o componentă familiară: orientarea partenerului, pregătirea copiilor pentru schimbarea regimului de viață, medierea tensiunilor generate de redistribuirea rolurilor în gospodărie.

5. Cadrul juridic românesc al reintegrării veteranilor

5.1. Recunoașterea și drepturilor acordate veteranilor

Actul normativ central pe acest subiect este Legea nr. 168 din 7 august 2020 pentru recunoașterea meritelor personalului participant la acțiuni militare, misiuni și operații pe teritoriul sau în afara teritoriului statului român și acordarea unor drepturi acestuia, familiei acestuia și urmașilor celui decedat, cu normele de aplicare aprobate prin ordinul ministrului apărării naționale nr. M 7 din 2021 intrate în vigoare la data de 04 februarie 2021. Legea

Revista Română de Asistență Socială Militară
Romanian Journal of Military Social Work (RJMSW)
Revue roumaine d'assistance sociale militaire (RRASM)
ISSN: 3120-2179
Vol. 1, Nr. 3, July - September 2026
https://rrasm.ro/ redactie@rrasm.ro

instituie calitatea de "veteran din teatrele de operații" și un ansamblu de drepturi corelative. Sub aspectul recunoașterii simbolice, art. 12 prevede faptul că veternul care nu este invalid sau rănit beneficiază, între altele, de "dreptul de a purta uniforma militară, după trecerea în rezervă sau în retragere". Dincolo de valoarea simbolică legea reglementează drepturile materiale printre care se numără o indemnizație lunară neimpozitabilă, acordată după trecerea în rezervă sau retragere,conform art.12, alin (1), lit c) precum și facilități privind asistența medicală, recuperarea și accesul la anumite servicii, conform art. 8 și art. 11. Legea instituie totodată ziua veteranilor din teatrele de operații, marcată anual pe data de 11 noiembrie, conform art. 6.

Normele de aplicare detaliază procedura care conferă calitatea de veteran din teatrele de operații, realizând distincția între personalul aflat încă în raporturi de serviciu cu Ministerul Apărării Naționale (MApN), pentru care verificarea condițiilor revine structurii de resurse umane a unității, și personalul care a încetat aceste raporturi, caz în care verificarea se efectuează de centrul militar pe raza căruia domiciliază veteranul. Această arhitectură procedurală asigură accesul la drepturi inclusiv după părăsirea sistemului, element esențial pentru o populație aflată prin definiție în afara structurii active.

5.2. Pensiile militare de stat

Securitatea economică a veteranului după încheierea carierei militare este asigurată, în principal, prin sistemul pensiilor militare de stat, reglementat de Legea 223 din 24 iulie 2015 privind pensiile militare de stat. Legea garantează dreptul la pensie pentru militari, polițiști și funcționari publici cu statut special, reglementând pensia de serviciu pentru limită de vârstă, pensia de invaliditate și pensia de urmaș.

Relevante pentru tema reintegării sunt în special, dispozițiile privind pensia de invaliditate. Legea realizează distincția între invaliditatea survenită ca urmare a unor accidente sau boli survenite "în timpul și din cauza îndeplinirii serviciului militar/serviciului" conform art. 32, alin a) și invaliditatea care " nu are legătură cu îndeplinirea serviciului militar/serviciului" conform art. 32, alin b). (în această situație acordarea pensiei este condiționată de realizarea unei vechimi de serviciu, conform art. 39). Pentru personalul rănit în misiuni externe legea prevede un regim mai favorabil de calcul, ceea ce reflectă recunoașterea

Revista Română de Asistență Socială Militară
Romanian Journal of Military Social Work (RJMSW)
Revue roumaine d'assistance sociale militaire (RRASM)
ISSN: 3120-2179
Vol. 1, Nr. 3, July - September 2026
https://rrasm.ro/ redactie@rrasm.ro

riscului specific asumat în teatrul de operații. Aceste prevederi asigură o plasă de siguranță economică, dar abordează reintegrarea preponderent prin prisma compensării pierderii capacității de muncă și nu cea a reinserției active.

Distincția dintre compensare și reinserție merită aprofundată, întrucât ea structurează întreaga arhitectură a sprijinului. Pensia de serviciu pentru limita de vârstă și pensia de invaliditate răspund nevoii de securitate economică a veteranului, recunoscând fie încheierea unei cariere militare complete, fie pierderea capacității de muncă. Acest răspuns este necesar dar insuficient. Un veteran tânăr, trecut în rezervă după o carieră militară scurtă sau în urma unei restructurări, dispune adesea de o capacitate de muncă neutilizată și de o speranță de viață activă îndelungată. Pentru el simpla compensare economică nu rezolvă problema reinserției profesionale și a regăsirii unui rol social. Tocmai pentru această categorie sprijinul de tip procesual (reconversie, consiliere și mediere) devine esențial, iar regimul pensiilor nu îl poate înlocui.

5.3. Fundamentul statutar

Cadrul legal pentru recunoașterea statutului de cadru militar, precum și cel legat de acordarea unei pensii militare de stat se sprijină pe fundamentul statutar consacrat de Legea nr. 80 din 11 iulie 1995 privind statutul cadrelor militare și de Legea nr. 384 din 10 octombrie 2006 privind statutul soldaților și gradaților profesioniști. Aceste acte reglementează condițiile trecerii în rezervă și în retragere, drepturile sociale ale personalului aflat în aceste situații și anumite măsuri de sprijin la încetarea raporturilor de serviciu.

Legea nr. 384 din 2006 conține dispoziții privind situația soldaților și gradaților profesioniști ale căror contracte încetează, instituind facilități menite să sprijine tranziția către viața civilă, inclusiv în planul reconversiei profesionale și al accesului preferențial la anumite posturi. Aceste prevederi reprezintă cea mai apropiată expresie în dreptul intern a unei logici de sprijin a procesului de tranziție, deși ele rămân fragmentare și subordonate în aplicarea reglementărilor subsecvente abordate prin ordine ale ministrului apărării naționale.

5.3. Trăsăturile de ansamblu ale cadrului juridic românesc

Revista Română de Asistență Socială Militară
Romanian Journal of Military Social Work (RJMSW)
Revue roumaine d'assistance sociale militaire (RRASM)
ISSN: 3120-2179
Vol. 1, Nr. 3, July - September 2026
https://rrasm.ro/ redactie@rrasm.ro

Sinteza dispozițiilor analizate, evidențiază faptul că în România cadrul legislativ este fundamentat pe logica recunoașterii și a recompensării. Statutul de veteran din teatrele de operații, indemnizațiile, pensiile și facilitățile materiale alcătuiesc un sistem coerent de protecție al celor care au servit patria, în special al celor care au participat la misiuni în teatrele de operații sau au fost răniți (fizic sau psihic). Acest sistem este, sub aspectul drepturilor consacrate, comparabil cu standardele internaționale.

Cadrul legislativ românesc, însă, abordează în mod precar, dimensiunea reintegrării profesionale. Asistența socială militară, ca și profesie distinctă cu rol în facilitarea tranziției, rămâne insuficient instituționalizată, iar serviciile de reintegrare sunt mai degrabă punctuale decât articulate într-un cadru structural unitar.

6. Concluzii

Reintegrarea socială și profesională a veteranilor după încheierea carierei militare reprezintă un proces complex, multidimensional și întins în timp, condiționat de factori individuali, familiali, comunitari și sistemici. Cercetarea de specialitate evidențiază faptul că reușita acestui proces depinde de abordarea simultană a dimensiunii profesionale, sociale și identitare precum și de un sprijin personalizat și prelungit, mai ales pe durata primilor ani de pensie.

Cadrul juridic românesc oferă un sistem solid de recunoaștere și recompensare comparabil cu standardele internaționale sub aspectul drepturilor consacrate, dar abordează tranziția preponderent prin compensare și mai puțin prin printr-un proces structurat de tranziție.

Recunoașterea meritelor și recompensarea materială, oricât de importante ar fi, exprimă o relație de tip retributiv (o răsplată pentru un serviciu prestat). Procesul structurat pe tranziție exprimă o relație de tip restitutiv (efortul comunității de a-l reașeza pe veteran într-o poziție din care să-și poată continua cu demnitate viața civilă).

Miza de fond a oricărei reforme a sistemului de reintegrare socială și profesională a veteranilor îl reprezintă trecerea de la o logică predominant retributivă la una care integrează și

dimensiunea restitutivă. Asistența socială militară, prin vocația sa de mediere între instituție și persoană, va juca un rol central în această paradigmă.

BIBLIOGRAFIE

Ahern, J., Worthen, M., Masters, J., Lippman, S.A., Ozer, E.J., & Moos, R. (2015). The challenges of Afghanistan and Iraq veterans; transition from military to civilian life and approaches to reconnection, *PLOS ONE, 10*(7).

Castro, C.A., & Kintzle, S. (2014). Suicides in the military: The post – modern combat veteran and the Hoge cycle, *Current Psychiatry Reports, 16*(8), 460. https://doi.org/10.1007/s11920-014-0460-1

Honcu, A. C. (2026). Dincolo de misiune: protecția veteranilor și rolul asistenței sociale militare. *Revista Română de Asistență Socială Militară, 1*(1). https://doi.org/10.5281/zenodo.18933217

Kintzle, S. & Castro, C.A. (2018). Examining veteran transition to the workplace through military transition theory, in *Occupational Health Science, 2* (2), 117-127. https://doi.org/10.1007/s41542-018-0021-9

Kleykamp, M., Wenger, J.B., Hastings Roer, E., Kubasak, M., Hubble, T., & Skrabala, L. (2024). *Federal programs to assist military –to-civilian employment transitions: Limited scrutiny and substantial investment in education programs*. RAND Corporation.

Legea 223 din 24 iulie 2015 privind pensiile militare de stat, publicat în *Monitorul Oficial al României,* Partea I nr. 556 din 27 iulie 2015 . https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/170060

Legea nr. 121 din 15 iunie 2011 privind participarea forțelor armate la misiuni și operații în afara teritoriului statului roman, publicat în *Monitorul Oficial al României,* Partea I, nr.

427 din 17 iunie 2011. https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/129402#id_artA23

Legea nr. 168 din 7 august 2020 pentru recunoașterea meritelor personalului participant la acțiuni militare, misiuni și operații pe teritoriul sau în afara teritoriului statului român și acordarea unor drepturi acestuia, familiei acestuia și urmașilor celui decedat, publicat în *Monitorul Oficial al României,* Partea I, nr. 715 din 8 august 2020. https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/228752

Legea nr. 384 din 10 octombrie 2006 privind statutul soldaților și gradaților profesioniști, publicat în *Monitorul Oficial al României,* Partea I,. nr. 868 din 24 octombrie 2006. https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/76140

Legea nr. 448 din 2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, republicată, publicat în *Monitorul Oficial al României,* Partea I,. nr. 1 din 03 ianuarie 2008. https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/77815

Legea nr. 80 din 11 iulie 1995 privind statutul cadrelor militare, publicat în *Monitorul Oficial al României,* Partea I, nr. 155 din 20 iulie 1995. https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/6151

Munson , C., & Daley, J.G., (2013). *Social work practice in the military*. Routledge.

NATO Amedp-8.10 (2019). *Standard, a psychological guide for leaders across the deployment cycle.* https://www.coemed.org/files/stanags/03_AMEDP/AMedP-8.10_EDA_V1_E_2565.pdf

Ordinul nr. M 7 din 14 ianuarie 2021 privind aprobarea Normelor metodologice de aplicare Legii nr. 168 din 07 august 2020 pentru recunoaşterea meritelor personalului participant acțiuni militare, misiuni și operații pe teritoriul sau în afara teritoriului statului român și acordarea unor drepturi acestuia, familiei acestuia și urmașilor celui decedat, publicat în *Monitorul Oficial al României,* Partea I,. nr. 40 din 14 ianuarie 2021. https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/180849

Parker, K., Igielnik, R., Barroso, A., & Cilluffo, A. (2019). *The American veteran experience and the post 9/11 generation*. PEW Research Center.

Ropan, I. E. (2026). Responsabilități legale și etice în garantarea drepturilor veteranilor militari. *Revista Română de Asistență Socială Militară, 1* (1). https://doi.org/10.5281/zenodo.18913163

Sayer, N.A., Carlson, K.F., & Frazier, P.A. (2014). Reintegration challenges in US service members and veterans following combat deployment. *Social Issues and Policy Review, 81*(1), 33-73. https://doi.org/10.1111/sipr.12001